

че презира. Размислите на аристократа-контрабандист-республиканец Луис Ередиа са абсолютно същите като тези на пътеписния аз-повествовател на Димов от пътеписа „Куха Испания“, да не говорим, че за автора и за героя тези размисли протичат на едно и също място - във фоайето и ресторанта на хотел „Палас“ в Мадрид - значи, Луис Ередиа гледа и мисли като българин или пък Димов гледа и мисли като резигниращ испанец. В този паралел за чужденеца не остава никакво концептуално място. Оказва се, че изобщо не е задължително Фани Хорн да е англичанка в Испания, след като би могла да бъде говорещата английски българка Адриана, дъщеря на индустриалец, опустошена от безделие и егоизъм, и действието да се развива на българското Черноморие (*Пак ни пуiski, пак пуиши много, защото организъмът ѝ чувствуваше неутормима жажда към тия отрови, с които бе свикнала, и тяхната липса я подлудяваше; ... тя повдигна очите си... в тях имаше същата оная пуста зеленикава светлина; В бледата ѝ кожа, в хубавото чело и тия зелени очи имаше някакъв студен фосфорен блясък...; ... зеленикавите тъжни и жестоки очи...; ... нейната коравина, нейната надменност, тоя пронизващ зелен поглед и подигравателните гънки около устните ѝ...; ... неврастенията... истерията; ... Тя го привличаше неотразимо със своята интелигентност, със своята разруха, с отровното благоухание на разкошен цвят...).* Това е Фани Хорн, която се казва Адриана и е героиня от недовършения роман без заглавие на Димов. Едва ли е уместно да се запитваме кой текст на кой се явява чернова, след като беловата, била тя Испания или България, е само инструментален „фон“ на типа. Впрочем, като че ли след „Поручик Бенц“ Димов не разрешава повече на фаталните жени да опустошават мъжете - от „Осъдени души“ нататък не е ясно кой е по-важен за сюжета: дали фаталната жена или пък непрелъстимият мъж, в който се сблъсква и деградира нейната фаталност. В ролята на Ередиа в романа без заглавие е влязъл почти дословно непристъпният български плажен спасител Адамов.

Така Испания отпада функционално, ако и романът да твърди, че търси истинската Испания, недовидяна от Мериме и Дюма. Истинската литература за Испания обаче също не е само и съвсем испанска. В драмата „Почивка в Арко Ирис“ Пилар обяснява на българския интербригадист Естанислао Браво неразбираемата за него любов на доня Инес: *Тя ви обича, но това е дива, пламенна, неразбираема за вас любов!... Старинна и великолепна като душата ѝ, варварска и готова на всичко като страстите в нашите*